

ГОД. XIV.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 4.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

САРА БЕРНХАРДТОВА.

VII.

Plaudite!

Сара је у све четири улоге своје, што их је приказала у Будим-Пешти, задивила, очарала, занела, потресла, пренеразила и публику и критичаре.

За цело то време бесмо у неком не-прекидном заносу; очи нам засенуше од светла сјаја глумачке уметности сарине.

Што смо год видели и чули од ње: „занос горка слада, јадна миља, милих јада“, не ћемо заборавити никада.

Све се то упило у душу нашу, па ће тамо остати, док нам траје света и века.

Сара је заиста велика глумица.

Игра јој је увек отворена књига, па што више прелеставаш листове те књиге, све ти више и више опија душу разнолика, ал' за то ипак увек складна садржи-на јој.

На лицу јој увек читаш, што мисли, што осећа.

Она ти даје игром својом одгонетљаје на загонетке срца и душе човечје, она те учи тајној буквици, којом можеш да докучиш најскровитије мисли и осећаје, што их скрива ум и срце човечје.

У ње не говоре само уста, него говори јој око, лице, говори јој сваки крет и гред, говори јој цело тело, а нарочито говоре јој руке.

О речитом говору руке јој дала би се написати читава расправа, која би сигурно превазишла расправу, коју је о руци написао некакав научењак, проучавају-ћи слике Леонарда да Винчија.

Гласом својим продире у дубину душе наше и тамо чини и чуда и покора.

Као да јој је глас палица мојсијева, којом отвара све скривене изворе наших осећаја.

Сара не се може упоредити ни с једном глумицом на свету: самосвојна је у свему.

Она не игра на позорници него живи животом улоге своје

Што је Пати у певању, Верешчагин у живопису: то је Сара у глумачкој уметности.

Свако од њих стоји само самцато у свету, без такмаца.

Сара је глумица ванредна дара, ал' и жена екцентрична.

Имала је много жеља у животу своме. Многе јој се испунише, само једна не, па сад жали, што јој баш та једна жеља прође на лихо.

Жеља јој је била, да игра луду на позорници.

У тој намери била је заређала све знаменитије писце у Паризу.

Молила их, преклињала их, да јој напишу такву улогу.

Сви редом одбише јој ту молбу.

У својој срдњи оде у лудницу и напомоли лечника, да јој отвори собу, у којој се смештају беене луде.

Тек што је прешла преко прага, бацила се на под, стала певати, викати, дебрати се и говорити речи без смисла и без никакве свезе.

Дотле је беснила, лудовала док је није снага оставила.

То је био узрок што су после у Паризу забранили женском свету, да иде у лудницу ради тога, да тамо посматра луде.

Сари је већ досадило и путовање по Европи.

У Америку иде радо. Допада јој се тамошњи начин живота, а нарочито, што тамо има прилике да проведе на лађи читаве месеце, и што може више недеља становати у колима гвозденог пута.

Кад је пошла у Америку, питање је некакав обожавалац јој:

— Молим вас лепо, да ми означите адресу, под којом би вам могао слати писма.

— Напишите на писму само овонико: „Сари у Америци“, — пошта ће ме већ наћи.

— Мислите, да ће то доста бити?

— Те још како!

И стари Присниц, који је пронашао лечење хладном водом, показао је једном, осмејкујући се, писмо, што га је био до био из Америке с натписом: „Присницу у Јевропи“.

Чудио се, како га је то писмо могло наћи.

Сара се не чуди ни најмање што је под адресом „Сари у Америци“ добијала своја писма: та, за Бога, сваки поштар на свету треба да зна, да је Сара — Сара и да јој не треба никаква презимена!

Сара није се задовојила са лавровим венцима, што их је добила као глумица, нити са славом, коју је постигла на пољу живописа и вајарства и са свога путовања по ваздуху.

Њој је све то мало било. Она хтеде да окити главу своју трновитим венцем, који се често добија за писање позоришних игара.

Што је наумила, то је и учинила: написала је драму у 1 чину под именом: „L'aveu“ (исповест).

Чудновата је то драма: нема ни почетка ни краја.

Некакав стари ћенерао има младу, лепу жену, која у потаји проводи љубав са нећаком ћенераловим.

Ћенерао ужива у жени и синчићу своме.

Све иде добро док се дете опасно не разболи.

Тада се некако измакне ћенералици из уста реч, да је то дете плод забрањене љубави.

Ћенерао позива свог нећака, да се сам убије, јер ће га иначе он морати убити.

Сад се на једанпут пробуди љубав у ћенералице према мужу своме, а мржња према нећаку ћенераловом, свом до скора љубавнику.

Завеса се спушта и ти не знаш како ће се свршити та драма, и да л' ће јој бити сутра наставка.

Комад је тај даван ове године први пут у Паризу.

Сара се у њему јако допала, ал' комад је пропао.

Сарсеј, један од најбољих критичара француских, рекао је о тој сариној драми ово: „Комад не вреди ништа, ал' има ипак једну врлину: кратак је!“

Сара је велика глумица, ванредна же на, по милости божијој и чврстој вољи срца свога права чаробница, вила уметница, а у неку руку, чешто јоп и више.

„Шта је горска вила?

Шта су силне чини њене,

Чаролије и опсене?

Све то бледи, све то вене,

Поред Саре, дивне жене.“

ЛИСТИЈИ.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(*Прослава 25-годишњег глумовања М. Радуловићке.*) Поштovана и уважена глумица Милева Радуловићка (Рашићка) славила је 17. јануара о. г. 25-годишњицу свога глумовања. Тога дана у вече давана је у позоришту комична оперета „Врачара“, у којој је јубиларка приказала Баба-Хрку, једну од својих најбољих улога. Позориште беше дупком пуно најодабраније публике. Пре него што је представа отпочета, дигла се завеса, и позорница представљаше дворану, у којој беху сакупљени сви глумци и глумице. Одмах за тим редитељ Тоша Јовановић изведе на позорницу јубиларку, коју публика дочека бурним плескањем. Ту је поздравише и предадоше јој венце и поклоне. После тога отпоче представа, и публика је са задовољством пратила игру јубиларкину, изражавајући своје допадање при појединим маркантним сценама. Тога вечера, из почасти према гђи Радуловићки, стати-рале су неке сталне редовне чланице, што је првина на београдској позорници. Када се представа свршила, публика је бурним плескањем изазвала јубиларку и поздравила је громким: „Живела!“ Сутра дан примила је гђа Радуловићка честитања у своме стану у Топчијеру. Већина полазника остале на ручку у Топчијеру, што је јубиларка давала у почаст својим гостима и том приликом пало је лепих здравица. Управитељ Милорад П. Шапчанин у лепој здравици својој обележио је скромни рад јубиларкин. Гига Гершић познатом својом речитошћу говорио је о одавању признавања у таквим приликама као што су јубилеји, као одавање поште раду — ма на ком пољу — који служи на добро и образовање друштва и народа, и обележио је ту појаву као напредак у нашем културном развијтику. Матија Бан поздравио је јубиларку здравицом, задахнутом младачком појезијом, и ако је рекао, да говори као песник ветеран. Друштво је у певању и игри дуго остало код јубиларке, и задовољно се разило са жељом: да Радуловићка дочека и своју 50-годишњицу!

М. Радуловићка (Рашићка), која је прославила 25-годишњицу свога глумовања, спада међу скромне, али одушевљене глумице српске, које само за свој задатак живе. М. Радуловићка у својим улогама комичних баба стекла је признања у београдокој, новосадској и загребачкој публици, коју је она стотинама пута развеселила, раздрагала својом оригиналном комиком. Она је својим ревносним радом заслужила, да јој одамо

своју захвалност и признање на уживању, што смо га имали, гледајући је како игра, и слушајући је како пева младачком ватром и заносом.

Своју глумачку каријеру почела је М. Радуловићка (Рашићка) 6. априла 1863. као редован члан наше позоришне дружине, у којој је остала до године 1869. 1. октобра те године пређе она са још многим другим члановима наше позоришне дружине у Београд. Године 1871. оде у Загреб, где је провела до 1874. године, а годину дана доцније врати се у Београд, где се од то доба једнако налази најпре као редован, а после као сталан члан кр. српског народног позоришта.

Желимо јој од свег срца, да јој живот буде од сада више него до сада обасиран цвећем народног признања!

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(*Банова одлука о позоришту.*) Бан хрватски решио је позоришно питање, којим се бавила за то позвана анкета, овом наредбом, изданим владином поверионику за народно земаљско позориште Јосипу Кнајзу:

„Рачунски закључци народног земаљског позоришта последњих година показују константан мањак од бар 25.000 фор. на годину, премда позориште располаже окром властитог дохотка још земаљском субвенцијом од 32.000 и субвенцијом града Загреба од 10.000 фор. на годину. Разлог је том мањку то: што се на реченом земаљском заводу гоји и драма и опера, те што се обе те гране уметности не могу гојити и држати на таком уметничком степену, који докликује земаљском заводу, а да се тим не проузрочи трошак, који према осталим потребама земље не стоји у оправдану размеру.“

Како је већ опетовано учињен покус, да се уведенjem разних приштедња успостави финансијално равновесје у позоришној благајни и како се ипак уз све настојање жељена сврха постићи не могаше, то с обзиром на опетоване саборске закључке, да се земаљским прорачуном осигурана позоришна дотација прекорачити не сме: налазим се принуђеним овим одредити распуст опере и оперете, те ће Поглавитошт Ваша према томе без одвлаке имати разрешити односне уговоре уз тромесечни отказ.“

Управа нар. зем. позоришта имаће по том у будуће неговати само говорену драму, те у оквиру новчаних средстава настојати о што

већем усавршењу ове по народну културу толи важне уметности.

Згодним уређењем репертоара има се драма учинити објубљеном и корисном забавом свих слојева пучанства, те ће се имати посветити што већа брига, да се набаве домаћи изворни игрокази, у коју ће сврху позоришна интенданција имати расписати стечај, установив примерене награде за најбоље драматске производе речене врсте и то у укупном износу до 1500 ф. у којем се обизиру има у своје време поднети поближи предлог.

За подлогу прорачуна за сезону 1889/90, у којој ће се према горе реченому неговати само драма, и који ћете прорачун уз друге, на осигурање новога устројства позоришна смерајуће предлоге имати предложити што пре могуће, узећете уз властити доходак позоришта још земаљску субвенцију год. 32.000 ф. и субвенцију града Загреба од 2000 фор. на годину, што и ју је заступство града Загреба у својој дне 2. априла 1878. држаној скupштини закључком §. 3. вотирало, уважавајући вредност развитка и напретка драматске уметности.

Очекујем коначно, да Поглавитост Ваша неће ни у будуће пропустити упливом својим будити све без разлике чланове позоришта на марљив и савестан рад, држећи уједно строгу дисциплину, која је у интересу опстанка завода неопходно нужна."

Извршујући ту наредбу, владин повереник за народно земаљско позориште отказао је члановима опере и оперете уговоре.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Дружина српског народног позоришта) отишла је почетком априла о. г. у Ковин и тамо се бавила месец дана. За то време давала је 19 представа, и то 12 у претплати, 6 ван претплате, и 1 у своју корист. Примања је било 1834 фор. и 45 новч., а сувишак 70 новч. Да није било кишё, био би и сувишак већи. Дружина је певала у цркви двапут службу Корнела Станковића, а црквени одбор наградио је дружину приликом короснице јој са 50 фор. Та корисница донела је дружини на чисто 168 ф. 40 нов. а. вр., осим поклона црквене општине. Нека је слава честитим ковинчанима, који су учинили све што су могли, да дружина прође у њих без дефицита!

Из Ковина је отишла дружина у Митровицу, где је стигла 20 априла о. г. Представе ће давати у арени. Прва представа била је у суботу 22. априла и том приликом приказани су „Мехурићи“.

(Извештај о примању и издавању „српске народне позоришне дружине“ приликом бављења јој у Белој Цркви од 4. до 31. декембра 1888.)

Примање:

Дек. 4.	„Нови илемић“, у претплати	ф. 52.70
"	„Господар ковница“, у претпл.	" 51.—
"	„Мехурићи“, у претплати	" 34.60
"	„Федора“ "	" 59.—
"	„Стеван краљ босански“, ван претплате	" 136.80
"	„Распикаћа“, у претплати	" 71.70
"	„Робијашева ћерка“, у претпл.	" 33.80
"	„Марија кћи пуковније“, у претплати	" 49.60
"	„Милеш Обилић“, ван претпл.	" 174.90
"	„Фауст“, у претплати	" 50.60
"	„Златан паук“, у претплати	" 29.60
"	„Црна пега“, "	" 16.40
"	„Каллар Симон“, ван претплате	" 100.60
"	„Сабља Краљевића Марка“, ван претплате	" 95.70
"	„Сеоска лола“, у претплати	" 76.80
"	„Лудвиг XI.“	" 28.60
"	„Вечерња забава“, „Ноћ у очи нове године“ и „Лена Галатеја“, ван претплате	" 148.80
ПРЕТПЛАТА НА 12 ПРЕДСТАВА		" 785.—

Свега фор. 1996.10

Издавање:

I.	Дневни трошкови око представа, као: музика, штампа, осветљење, и т. д.	ф. 548.37
II.	Путни трошак и дневнице	" 145.56
III.	Плата дружини за месец дана	" 1248.—
IV.	Ситни разни трошкови	" 53.03

Свега фор. 1994.96

Рекапитулација:

I. Примање	фор. 1996.10
II. Издавање	фор. 1994.96

Чист сувишак фор. 1.14

У Белој Цркви, 31. декембра 1888.

Васа Стефановић, с. р. Јоца Стефановић, с. р.
председник. блағаник.

Одборници:

Михаило Кресташић, с. р. Коста Т. Токин, с. р.
М. С. Милутиновић, с. р. Михајло Бокшан, с. р.
Михајло Ђорђевић, с. р. Т. Кресташић, с. р.
Јоца Пупник, с. р. Божа Пупник, с. р.

Издаје управа српског народног позоришта.